

DROBCI IZ GERONTOLOŠKE LITERATURE

Zbrala mag. Simona Hvalič Touzery

SLOVENIJA: KNJIGA EVALVACIJA PROGRAMOV V SOCIALNEM VARSTVU

Od sredine marca naprej je na spletnem portalu IRSSV <http://www.irssv.si/portal/> pod rubriko Publikacije/Publikacije oz. na povezavi: http://www.irssv.si/portal/images/stories/dokumenti/evalvacija_pop.pdf za branje dostopna knjiga *Evalvacija programov v socialnem varstvu: Model in postopek izvedbe*, katere avtorji so dr. Nino Rode, dr. Liljana Rihter in mag. Barbara Kopal. Knjiga je v prvi vrsti napisana kot osnovni priročnik za usposabljanje izvajalcev socialnovarstvenih storitev za evalvacijo. Namenjena je tudi drugim izvajalcem socialnovarstvenih storitev za načrtovanje, razvoj in izvajanje (samo)evalvacije lastnih programov ter zunanjim evalvatorjem. Dobrodošla pa bo tudi kot didaktični pripomoček za študente različnih smeri, ki želijo spoznati, kakšna je vloga evalvacije v socialnem varstvu in kakšne so možnosti zanjo. Omenjena knjiga je sicer izšla oktobra 2006 v založbi Inštituta RS za socialno varstvo in Fakultete za socialno delo.

NEMČIJA: NEMŠKI PARLAMENT ODOBRIL POVIŠANJE UPOKOJITVENE STAROSTI NA 67 LET

Spodnji dom nemškega parlamenta je marca z veliko večino potrdil vladni načrt za povišanje upokojitvene starosti na 67 let. Gre za poskus zmanjšanja stroškov starajoče se nemške populacije. Upokojitvena starost naj bi se med leti 2012 in 2024 višala postopno in sicer mesečno. Predlog potrebuje še potrditev zgornjega doma parlamenta.

Objavljeno v: Associated Press, marec 2007, v: AARP (<http://www.aarp.org/research/international/news/>)

SVET: SVETOVNI DAN BOJA PROTI NASILJU NAD STARIMI LJUDMI

15. junija je svetovni dan boja proti nasilju nad starimi ljudmi. Kot ugotovljajmo v Sloveniji in drugod po svetu, so zlorabe in nasilje nad starimi ljudmi v veliki meri spregledani ali pa obravnavani kot problem, o katerem se ne govori. Žal nobena skupnost ali država ni imuna, zato je treba ljudi informirati o nasilju in načinih ukrepanja zoper njega. Raziskave kažejo, da so javne kampanije, kot je omenjeni svetovni dan boja proti nasilju, ključne pri informiranju ljudi o naraščajočem številu držav v zvezi z nasiljem nad starimi. Svetovni dan boja proti nasilju nad starimi ljudmi smo v svetu prvič zaznamovali lansko leto.

Objavljeno v: www.inpea.net

KANADA: STATISTIČNA PODOBA STARIH LJUDI

Kanadski statistični urad je pred kratkim izdal statistično podobo starih ljudi v Kanadi v letu 2006 (»A Portrait of Seniors in Canada: 2006«). Ugotavljajo, da lahko Kanadčan, v povprečju star 65 let, pričakuje še 19,2 let življenja. Stari ljudje danes živijo dlje, imajo boljši standard, so bolje izobraženi in bolj dejavni kot prejšnje generacije starih ljudi. Poudarjajo pa, da se mlajši starejši (65-74 let) od starih 85 let in več razlikujejo po zdravju, kulturni pripadnosti, materialnem stanju, bivanjskih razmerah ipd. Poleg tega opažajo naraščajoči delež debelih ljudi med Kanadčani vseh starosti, tudi med starimi ljudmi, kar lahko negativno vpliva na zdravje in pričakovano trajanje življenja. Več informacij dobite na strani www.statcan.ca/Daily/English/070227/d070227b.htm.

Objavljeno v: ILC Policy Report, marec 2007: 2

IRSKA: PODOBA STARIH LJUDI NA IRSKEM

Ekonomski in socialni raziskovalni inštitut je objavil podobo starih ljudi na Irskem ("A Social Portrait of Older People in Ireland"), kjer je zbrana vrsta podatkov, povezanih s starimi ljudmi v tej državi. Ena od značilnosti stare populacije na Irskem je, da je številčno majhna in da je njen delež v celotni populaciji zelo malo porasel. Od leta 1961 se je število starih ljudi povečalo s 315.000 na 436.000 leta 2002, vendar pa je delež stare populacije v prebivalstvu ostal nespremenjen – 11%. Avtorji kot razlog za to omenjajo visoko rodnost v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, ter visoko stopnjo izseljevanja v 50-ih letih, kar je zmanjšalo število ljudi, ki bi bili danes v 60-ih letih starosti. Opazili so tudi manjšo rast pričakovanega trajanja življenja. V poročilu s projekcijo pokažejo, da se bo ta situacija spremenila, saj bo delež starega prebivalstva v celotni populaciji leta 2036 predstavljal 20 do 23%.

Objavljeno v: ILC Policy Report, marec 2007: 2-3

VB: KLIMATSKE SPREMEMBE V VB IN STARI NAD 50 LET

Stockholmski okoljevarstveni inštitut je izdal zanimivo poročilo o klimatskih spremembah v VB in povezavi s starimi ljudmi nad 50 let ("Greening the Greys: Climate Change and the Over 50s"). V poročilu obravnavajo odnos populacije, stare 50 let in več, do klimatskih sprememb in o njihovem doprinosu k manjši posameznikovi emisiji toplogrednih plinov. V poročilu omenjajo, da ljudje, ko se postarajo, običajno več časa preživijo doma, vključeni so v prostočasne dejavnosti, kar ima posledice tudi na uporabo energije in emisijo ogljikovega dioksida. Ugotavljajo, da imajo stari ljudje večji »ogljikov odtis« (angl. carbon footprint) –, ki predstavlja posameznikove emisije topogrednih plinov, kot ljudje iz ostalih starostnih skupin, tudi zaradi odvisnosti od avtomobila, počitnikovanja v tujini in drugih dejavnikov. V poročilu še ugotavljajo, da

je ta populacija zavzeta za klimatske spremembe in motivirana, da ukrepa v zvezi z njimi. Cilj poročila je izboljšanje razumevanja odnosa do klimatskih sprememb in ugotovitev, kako najbolje pritegniti ljudi, osebno in skupnostno, da si prizadevajo za uresničitev ciljev VB za 20% zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida do leta 2010. Poročilo dobite na: <http://www.climatetalk.org.uk/downloads/ClimateChangeandOver50s.pdf>.

Objavljeno v: ILC Policy Report, marec 2007: 3

VB: DEMENCA V VELIKI BRITANJI

Angleška Alzheimerjeva družba je objavila poročilo o demenci v VB, v katerem obravnavajo pogostost demence in z njo povezane ekonomske stroške v VB. Ugotavljajo, da ima v VB okoli 700.000 ljudi demenco, kar predstavlja letni strošek 17 milijard funtov. Te številke naj bi se zaradi staranja prebivalstva dramatično dvignile. Projekcije kažejo, da naj bi število dementnih oseb v VB do leta 2021 poraslo na 940.110, do leta 2051 pa na 1.735.087. To predstavlja 38% porast dementnih oseb v naslednjih 15-ih letih in 154% porast v naslednjih 45-ih letih. Zgodovinska dejstva kažejo, da je premajhna pozornost na dementne osebe pripeljala do nesistematične oskrbe na neučinkovit način ter da bodo zato v prihodnosti potrebne velike investicije in pozorno načrtovanje, kako z razpoložljivimi sredstvi doseči maksimalno kvaliteto življenja dementnih oseb in njihovih družin. Poročilo dobite na strani: http://www.alzheimers.org.uk/News_and_Campaigns/Campaigning/PDF/Dementia_UK_Full_Report.pdf.

Objavljeno v: ILC Policy Report, marec 2007: 3

VB: REZULTATI RAZISKAVE O ZDRAVJU STARIH LJUDI V ANGLIJI

Britanski nacionalni center za družbene raziskave in University College v Londonu sta objavila rezultate najnovejše študije o zdravju starih ljudi v Angliji ("Health Survey for England 2005: Health of Older People,"). Več kot polovica ljudi, starih

65 let in več, je dejala, da so »zelo dobro« ali pa »dobro«, kljub temu da jih ima 71% v tej starostni skupini neko vrsto kronične bolezni, ki omejuje njihovo aktivnost. V raziskavi so tudi ugotovili, da imata skoraj dva od treh odraslih visok krvni pritisk, eden od štirih je debel, skoraj četrtina žensk ter dobra petina moških pa ima simptome depresije. V študiji je zbrana vrsta statističnih podatkov, ki se nanašajo na angleško populacijo. Njen cilj je pripomoči k večji obveščenosti o zdravstvenih prioritetah in politikah. Več informacij o raziskavi najdete na strani: www.ucl.ac.uk/media/library/healthsurvey.

Objavljeno v: ILC Policy Report, april 2007: 3

SVET: STARI LJUDJE V DRŽAVAH V RAZVOJU

Na spletnih straneh HelpAge International so zbrani podatki, ki zadevajo staranje svetovnega prebivalstva, s poudarkom na revnejših državah. Med drugim najdemo podatek, da se v najrevnejših državah povečuje delež starih ljudi. Leta 2000 je bilo v deželah v razvoju 374 milijonov starejših od 60 let, kar je predstavljalo 62% starih ljudi na svetu. Leta 2015 bo v državah v razvoju živelo že 597 milijonov starih ljudi, kar bo predstavljalo 67% starega svetovnega prebivalstva. Leta 2005 je bil v omenjenih državah en človek od dvanajstih star več kot 60 let, pol stoletja kasneje bo to razmerje en star človek na pet ljudi. Zaskrbljujoč je podatek, da 80% starih ljudi v državah v razvoju nima rednih prihodkov. Stopnja revščine je v gospodinjstvih s starimi ljudmi do 29% višja kot v gospodinjstvih brez starih ljudi. Najbolj revne in ranjive pa so starejše vdove. Pomanjkanje hrane je resen razlog za slabo zdravje starih ljudi. Leta 2005 je bilo v svetu na 100 žensk 83 moških, starih 60 let in več. V državah v razvoju je ta razlika manjša – 91 moških na 100 žensk –, vendar pa se povečuje. Stari ljudje so primarni oskrbovalci osirotelih otrok, ki so izgubili starše za posle-

dicami AIDS-a, ali pa otrok z virusom HIV oz. AIDS-em. V Ugandi, kjer živi 64% ljudi v revščini, po ocenah za polovico od 12 milijonov osirotelih otrok skrbijo stari starši.

Objavljeno v: HelpAge International, 8 February 2007; <http://www.helpage.org/News/Mediacentre/Factsandfigures>

SVET: PET LET PO MADRIDSKEM MEDNARODNEM AKCIJSKEM NAČRTU ZA STARANJE

12. aprila pred petimi leti je 159 vlad podpisalo Madridski mednarodni akcijski načrt za staranje (Madrid International Plan of Action on Ageing – MIPAA). Z njim so se zavezale, da bodo vključile staranje v vse družbene in ekonomske politike in prepolovile revščino v starosti do leta 2015. Kljub temu nova raziskava HelpAge International kaže, da gre starim ljudem v svetu vse slabše. Stari ljudje so med najrevnejšimi in najbolj ranljivimi v mnogih družbah, kajti vlade se niso ustrezno pripravile na staranje prebivalstva. HelpAge International ocenjuje, da okoli 100 milijonov starih ljudi živi z manj kot 1 USD na dan in njihovo število še narašča. Nacionalna poročila HelpAge International in njihovih partnerjev kažejo, da v Bangladešu, Moldaviji, Srbiji, Ugandi in Vietnamu pravice starih ljudi niso spoštovane, da morajo stari ljudje delati do 70-ih, 80-ih let, če želijo imeti redne prihodke saj, ni ustrezne pokojninske varnosti; poleg tega se stari ljudje soočajo z zlorabami in diskriminacijo.

ZN ocenjujejo napredek, ki so ga vlade dosegle po sprejetju mednarodnega akcijskega načrta. Predstavile ga bodo drugo leto v New Yorku. HelpAge International je pozvala organizacije starih ljudi v enajstih državah, da vnaprej pripravijo lastna nacionalna poročila, s čimer bodo zagotovili, da bo predstavljen dejanski položaj starih ljudi.

Objavljeno v: HelpAge International, 17.4. 2007, <http://www.helpage.org/News/Latestnews/@55537>

JUŽNA KOREJA: POROČILO O STARANJU JUŽNOKOREJSKEGA PREBIVALSTVA

Center za strateške in mednarodne študije (CSIS) je izdal novo poročilo o staranju v Južni Koreji ("The Aging of Korea: Demographics and Retirement Policy in the Land of the Morning Calm"). V poročilu obravnavajo izzive staranja korejskega prebivalstva in oblikovalcem politik nudijo rešitve. Koreja je demografsko še vedno mlada dežela, saj stari ljudje predstavljajo le 9% celotnega prebivalstva. Vendar pa ima država najnižjo rodnost na svetu, projekcije pa tudi napovedujejo, da se bo delež starega prebivalstva do sredine stoletja dramatično povečal na 38%. Poročilo dobite na strani: www.csis.org/media/csis/pubs/070321_gai_agingkorea_eng.pdf.

*Objavljeno v: ILC Policy Report,
april 2007: 3*

NEMČIJA / FINSKA: NEMŠKA FUNDACIJA NAGRADILA FINSKI PROGRAM ZA AKTIVNO STARANJE

Finski nacionalni program za starajoče se delavce (The Finnish National Programme for Ageing Workers –FINWAP), ki je vladna pobuda za izboljšanja pogojev starejših zaposlenih, je od nemške fundacije Bertelsmann Stiftung prejel nagrado Carl Bertelsmann Prize 2006. Tema nagrade za leto 2006 je bilo »aktivno staranje v ekonomiji in družbi«.

Nagrajeni program je na Finskem od leta 1998 do 2002 preusmeril »kulturo zgodnjega upokojevanja« v »kulturo daljšega aktivnega delovnega življenja«. Program so izvajali prek ministrstev za delo, socialne zadeve, zdravje in izobraževanje ter oblikovali tripartitni dialog, po katerem so pri oblikovanju politik sodelovali vlada, zaposleni in sindikati zaposlenih. V okviru programa so zastavili 40 različnih projektov s ciljem promoviranja boljših pogojev za starejše zaposlene. Rezultat projekta je večja informiranost in usposobljenost

zaposlenih in delodajalcev ter izvedba zakonodajnih sprememb, povezanih s pokojninami. Številni programi v okviru tega velikega projekta uspešno delujejo še danes. Situacija, iz katere je izhajal finski program, ni tipična le za Finsko, temveč se program lahko izvaja tudi v drugih državah. Tako Finska ponuja dober model, kako lahko vlada prepreči potencialno krizo s tem, da izkoristi vire starejših delavcev in tako pozitivno vpliva na družbene spremembe.

Osnovni cilj fundacije je »vzpodbuditi socialne spremembe«. Nagrada Carl Bertelsmann Prize v višini 150.000 evrov je namenjena tistim programom na mednarodnem prizorišču, ki s svojimi inovativnimi idejami in rešitvami obravnavajo pereča družbena vprašanja. Več informacij o nagradi dobite na strani: www.bertelsmann-stiftung.org/...18661.htm.

Objavljeno v: AARP 2007, http://www.aarp.org/international/agingadvances/govinitiatives/02_07_finland_germany_award.html

KITAJSKA: UPORABA RAČUNALNIKA IN STARI LJUDJE

Internet lahko pozitivno vpliva na življenja starejših ljudi, saj jim nudi možnost, da se počutijo povezani z drugimi, da se tudi na ta način povežejo z družino in s prijatelji ter se hkrati naučijo novih tehničnih spretnosti. Veliko dejavnikov vpliva na to, da starejša populacija najmanj od vse populacije uporablja internet in računalnik. Na Kitajskem v ta namen izvajajo dva inovativna projekta, s katerima vzpodbujajo starejše ljudi, da uporabljajo internet. V Hong Kongu je društvo SAR (Cyber Senior Network Development Association) marca 2006 začelo z blog tečaji za stare ljudi. Prek mladih prostovoljcev, imenovanih »e-angeli«, so med drugim omogočili starim ljudem v domovih za stare tečaj uporabe računalnika in interneta. Glavni cilj društva je omogočiti starim ljudem uporabo informacijske tehnologije in doseči upoštevanje pravice, potrebe

in sposobnosti starejših za uporabo informacijske tehnologije. Od začetka programa so za delo z računalnikom usposobili deset tisoč ljudi, starejših od 50 let, med njimi tudi nekatere starejše od 90 let. Oktobra 2006 so postavili spletno stran, na kateri so blogi njihovih študentov. V Šanghaju pa je nevladna organizacija Shanghai Internet Services Association izvedla tekmovanje v izdelavi spletnih strani, na katerega so se lahko prijavi le starejši od 50 let. Prijavilo se je kar pet tisoč ljudi. Cilj tekmovanja, ki so ga izvedli novembra 2006, je promocija razumevanja interneta s strani starejših državljanov. Kitajska ima okoli 30 milijonov osebnih spletnih strani. Kot pravijo organizatorji projekta, imajo starejši državljani veliko znanja, ki ga lahko posredujejo mlajšim generacijam. Z izdelavo spletnih strani, v katerih govorijo o osebnih stvareh, se starejši odrasli reintegrirajo v družbo in nudijo dragocene nasvete in izkušnje.

Objavljeno v: AARP 2007 http://www.aarp.org/international/agingadvances/innovations/02_07_intl_robots.html

NIZOZEMSKA: OČALA Z NOVO TEHNOLOGIJO ZA IZBOLJŠANJE SLUHA

S starostjo lahko pričakujemo poslabšanje vida in sluha. K sreči se tehnologija namenjena izboljšanju vida in sluha izboljšuje. Nekateri so šli korak naprej ob običajnih napravah, tako je na Nizozemskem na temelju tehnologiji, ki jo je razvila univerza Delft University of Technology, podjetje Varibel izdelalo »slušeča očala«. Ta inovacija združuje očala in naprave za izboljšanje sluha.

Edinstven vidik te nove tehnologije je način, kako integriran sistem zazna zvok in ga prenese v uho. Glavna novost je način, kako se zvok predela in interpretira; vrsta mikrofonov oblikuje

»usmerjeno občutljivost«; zvoki, ki prihajajo iz smeri, v katero gleda oseba, ki nosi ta očala so ojačani, medtem ko so zvoki iz okolja zadušeni. Za razliko od te tehnologije tipični slušni aparati ojačajo zvok iz vseh smeri. Tako lahko uporabnik te nove tehnologije lažje komunicira v hrupnih restavracijah ali tam, kjer lahko hrup iz okolice predstavlja problem za uporabnike slušnih aparatov. Poleg tega ima naprava več kot dvakrat večjo občutljivost za zvok od običajne slušne naprave in sicer +8,2 decibelov (v primerjavi s +4 decibeli). Okviri očal imajo majhen gumb, ki omogoča, da uporabnik nastavi jakost zvoka v skladu s svojimi potrebami. Več informacij dobite v nizozemskem jeziku na strani www.varibel.nl, v angleščini pa na strani www.physorg.com/news63632657.html.

Objavljeno v: AARP 2007

http://www.aarp.org/international/agingadvances/univdesign/02_07_netherlands_varibel.html

ŠVICA: MIS DOMOV ZA OSTARELE

Lepotni izbor je prodril tudi v domove za stare ljudi. Tokrat je šlo sicer za prvega, a organizatorji upajo, da ne zadnjega. Organiziran je bil v švicarski Ženevi, kjer je nagrado "mis domov za ostarele" prejela Leonite Vallade. Za naslov se je potegovala skupaj z devetimi kandidatki petih različnih domov. Kandidatke so morale izpolnjevati dva kriterija: morale so biti starejše od 70 let in hoditi brez podpore. Žiriji so morale med drugim razkriti, kateri so njihovi hobiji, opisati svojo družino, zaupati svoje sanje in razkriti, katere so njihove najljubše cvetlice. Zmagovalka je za nagrado prejela večerjo v luksuzni restavraciji.

Objavljeno v: Večer online, 13.3. 2007